

Λογοτεχνία Κατεύθυνσης

Επιλεγμένα θέματα για τους υποψήφιους μαθητές της Γ΄ τάξης Ενιαίου Λυκείου.

Δ. ΣΟΛΩΜΟΥ “ Ο ΚΡΗΤΙΚΟΣ” (σελ 17-27)

➤ **1ο ΘΕΜΑ:** Ο Δ. Σολωμός είναι βασικός εκπρόσωπος της Επτανησιακής Σχολής. Ποια είναι τα βασικά μοτίβα της και πώς αυτά εντοπίζονται στο έργο;

➤ **2ο ΘΕΜΑ:** Στο έργο του Σολωμού είναι εμφανής η επίδραση που άσκησε στην ποιητική του το δημοτικό τραγούδι. Στο 1[18] και 2[19] να εντοπίσετε τα στοιχεία που το πιστοποιούν.

➤ **3ο ΘΕΜΑ:** Στο απόσπασμα 4[21] ο Σολωμός κάνει δυό ανάδρομες αφηγήσεις. Να τις εντοπίσετε και να εξηγήσετε το ρόλο τους.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ 1^ο ΘΕΜΑ

Η Επτανησιακή Σχολή διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στη νεοελληνική λογοτεχνία. Βασικός της εκπρόσωπος υπήρξε ο Δ. Σολωμός, ο οποίος στο έργο του “Ο Κρητικός” περικλείει τα βασικά της μοτίβα, τη φύση, τη θρησκεία, τη γυναίκα, την πατρίδα. Η παρουσία της φύσης είναι εμφανή, ήδη απ’ την αρχή του έργου. Το έργο ξεκινάει με τον ήρωα να παλεύει με τα κύματα για να σώσει τη ζωή του. Η φύση τον πολεμάει μεν, όμως μπορεί και να τον βοηθήσει, αφού την παρακαλάει λέγοντας “αστροπελέκι μου καλό,για ξαναφέξε πάλι”. Επίσης, στο 4ο απόσπασμα, πάλι συναντάμε τη φύση, αυτή τη φορά να υποκλίνεται στην επιβλητική παρουσία της Φεγγαροντυμένης. Γενικά, η φύση δεν αποτελεί απλά το σκηνικό, αλλά παρεμβαίνει ενεργά στην εξέλιξη του έργου. Η θρησκεία, επίσης παίζει σημαντικό ρόλο στο έργο. Όλο το 2ο απόσπασμα είναι αφιερωμένο στη Δευτέρα Παρουσία, δοξασία που είναι κυρίαρχη στο Χριστιανισμό. Είναι εμφανής η θρησκευτική πνοή που διέπει τον ήρωα, ο οποίος αναζητά την αγαπημένη του, ακόμα και μετά θάνατον, μια αγνή ψυχή που θα τη βρει “Στη θύρα της Παράδεισος” Εμφανής είναι και η παρουσία της γυναίκας, τόσο με την αγαπημένη του ήρωα, όσο και με την εμφάνιση της Φεγγαροντυμένης . Η γυναίκα παρουσιάζεται εξιδανικευμένη, στην πιο τέλεια μορφή της. Η αγαπημένη του ήρωα είναι η “ομορφιά” που την Κοιλάδα αγιάζει”. Η Φεγγαροντυμένη είχε “θεϊκιά θωριά”, “χρυσά μαλλιά” και “κυπαρισσένιο ανάστημα”. Και οι δύο ηρωίδες, εκτός απ’ την εμφάνιση, διέθεταν και αξιόλογη ποιότητα χαρακτήρα, γεγονός που τις κάνει να ξεχωρίζουν ως παρουσίες. Τέλος, και η ιδέα της πατρίδας κάνει αισθητή την παρουσία της

στο έργο. Ο ήρωας υποφέρει για την κατακτημένη πατρίδα του, την Κρήτη και έχει πολεμήσει ηρωικά γι’αυτή. Το πιστοποιεί ο όρκος που δίνει στο απόσπασμα 2[19], λέγοντας “Μα τες πολλές λαβωματιές που μόφαγαν τα στήθια, Μα τους συντρόφους πόπεσαν στην Κρήτη πολεμώντας”. Εξάλλου, το ιδανικό της πατρίδας, είναι διάχυτο στη νεοελληνική λογοτεχνία γενικά, αφού είναι αναπόσπαστα δεμένο με την ελληνική ψυχή. Τα τέσσερα βασικά μοτίβα, λοιπόν, της Επτανησιακής Σχολής είναι εμφανέστατα στο έργο “Ο Κρητικός”. Ο ήρωας, χάνοντας την αγαπημένη του πατρίδα, πολεμάει με τα στοιχεία της φύσης, αγωνιζόμενος να σώσει την αγαπημένη του γυναίκα και προσδοκά στη βοήθεια της θρησκείας, για να μην τη χάσει ποτέ.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ 2^ο ΘΕΜΑ

Το δημοτικό τραγούδι άσκησε ιδιαίτερη επιρροή στο έργο του Δ.Σολωμού, αφού πολλά στοιχεία του κα βασικά του μοτίβα τα αναπαράγει στα διάφορα ποιήματά του. Ιδιαίτερα στο ποίημα “Ο Κρητικός” τα εντοπίζουμε στα αποσπάσματα 1[18] και 2[19]. Στο πρώτο απόσπασμα η επίδραση του δημοτικού τραγουδιού γίνεται εμφανής απ’ την αρχή, με τη επιλογή του μέτρου και της ομοιοκαταληξίας, Ο στίχος είναι ιαμβικός 15συλλαβος με ζευγαρωτή ομοιοκαταληξία. Επίσης, στο στίχο 2 ο ήρωας επικαλείται τη φύση, την οποία προσωποποιεί, κάτι που συναντάμε συχνά στα δημοτικά τραγούδια. Η φύση απαντά με “τρία αστροπελέκια”. Ο αριθμός 3 είναι συχνός στα δημοτικά τραγούδια. Η φύση παρουσιάζεται να συμμετέχει ενεργά και μάλιστα στον πληθυντικό αριθμό, αφού “ τα πέλαγα στην αστραπή κι ο ουρανός αντήχαν, οι ακρογιαλιές και τα βουνά μ’ όσες φωνές κι αν είχαν”. Έτσι, προκαλεί δέος στον ήρωα και στους αναγνώστες. Στο δεύτερο απόσπασμα κάνει την εμφάνισή του ο όρκος, τον οποίο συναντάμε συχνά στη δημοτική ποίηση. Μάλιστα, ο όρκος είναι τριπλός και δίνεται κλιμακωτά (το άτομο -το συλλογικό καλό- η πάλη για τα ιδανικά). Με την επίκληση της Σάλπιγγας (“Άλალσε, Σάλπιγγα”) έχουμε άλλη μια προσωποποίηση, όπως προσωποποίηση έχουμε κα στο στίχο 15, όπου “ ο ουρανός ολόκληρος αγρίκαε σαστισμένους”, μαζί με τη συμμετοχή της φύσης στα δρώμενα. Τέλος, εντοπίζουμε και το σχήμα της υποφοράς - ανθυποφοράς, αφού ο ήρωας, ψάχνοντας για την αγαπημένη του, ρωτάει τους αναστημένους “Μην είδατε την ομορφιά...” κι αυτοί του απαντούν “- Ψηλά την είδαμε...”. Η επίδραση του δημοτικού τραγουδιού, λοιπόν, είναι εμφανής στο ποίημα του Σολωμού, αφού όχι μόνο ο στίχος, το μέτρο και η ομοιοκαταληξία, αλλά και διάφοροι ποιητικοί τρόποι που συναντάμε στα δημοτικά τραγούδια, εντοπίζονται και στον Κρητικό.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ 3^ο ΘΕΜΑ

Το έργο “Ο Κρητικός” είναι ένα αποσπασματικό έργο, όπως είναι όλα τα μεγάλα έργατης ώριμης ηλικίας του Σολωμού. Ξενικάει Ιη

media res, απ’ τη μέση των πραγμάτων, με τον ήρωα να παλεύει με τα κύματα, χωρίς να γνωρίζουμε ποιος είναι και γιατί βρέθηκε εκεί. Έτσι, ο Σολωμός παραθέτει κάποιες ανάδρομες αφηγήσεις, έτσι ώστε να καλύψει τα κενά της ιστορίας και να έχουμε ολοκληρωμένη εικόνα. Η πρώτη αναδρομή του 4ου αποσπάσματος βρίσκεται στους στίχους13-16 και μας μεταφέρει στην παιδική ηλικία του ήρωα. Ενώ αναρωτιέται πού έχει ξαναδεί τη Φεγγαροντυμένη, αναπολεί τις τρυφερές εικόνες που έζησε ως παιδί, όπως την εικόνα της μητέρας του, καθώς λέει “όταν μ’ έθρεφε το γάλα της μητρός μου” Η δεύτερη αναδρομή εντοπίζεται στους στίχους 31-36 και μας μεταφέρει στο πρόσφατο παρελθόν του ήρωα. Σε αντίθεση με την προηγούμενη ανάμνησή που είναι γλυκιά και τρυφερή, εδώ οι εικόνες είναι ιδιαίτερα σκληρές και απάνθρωπες. Η φριχτή απώλεια των δικών του ανθρώπων απ’ τους Τούρκους, στον πόλεμο της Κρήτης ποναεί ιδιαίτερα τον ήρωα και μας αποκαλύπτει όλη την οδύνη που κουβαλάει στην ψυχή του. Έτσι, γίνεται ακόμη πιο έντονη η ανάγκη να σώσει την αγαπημένη του, το μόνο άνθρωπο που του έχει απομείνει στη ζωή. Οι ανάδρομες, λοιπόν, είναι αυτές που αποκαλύπτουν ιδιαίτερα στοιχεία για τον ήρωα, συμπληρώνουν τα κενά της αφήγησης και βοηθούν τον αναγνώστη στη καλύτερη κατανόηση της ιστορίας.

Επισήμανση
Όσον αφορά στο σύνολο του έργου, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στα εξής θέματα:
α) Στο όραμα της Φεγγαροντυμένης, για το οποίο έχουν δοθεί πολλές ερμηνείες για το τι συμβολίζει. Μπορεί να είναι το ιδανικό της Πατρίδας, η Παναγία, η φύση προσωποποιημένη ή η αγαπημένη του ήρωα, η οποία παρουσιάζεται στην ιδανική της μορφή, όπως την αντιλαμβάνεται η ψυχή του ήρωα.
β) Στο “γλυκύτατο ήχο” [5^ο απόσπασμα] ο οποίος θα μπορούσε να είναι το κάλεσμα της ίδιας της ζωής, η οποία είναι μαγευτική και προκαλει τον ήρωα να ξεχάσει τα πάντα, ακόμη και το ηθικό χρέος προς την αγαπημένη του. Εξάλλου το θέμα του “Πειρασμού” της ζωής, εμφανίζεται και στους “Ελεύθερους Πολιορκημένους” με το κάλεσμα της φύσης που θέτει σε ηθικό δilleμμα τους αγωνιστές και κινδυνεύουν να παραιτηθούν απ’ τη σωτηρία της πατρίδας.

Τα θέματα επιμελήθηκαν τα φροντιστήρια

Γ.ΧΑΣΙΑΚΗΣ
στον ΠΕΙΡΑΙΑ